

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

Варнавська Анна Володимирівна,
студентка

Науковий керівник: **Єгоричева С. Б.,** д.е.н., професор

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ КОРПОРАТИВНИХ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Ринок корпоративних облігацій є важливою складовою фінансової системи будь-якої країни, оскільки забезпечує підприємствам альтернативне джерело залучення капіталу без посередництва банків, а інвесторам – можливість диверсифікації портфеля цінних паперів. Корпоративні облігації – це боргові цінні папери, емітентом яких є юридична особа, що бере на себе зобов'язання повернути інвесторам їхню номінальну вартість та виплатити фіксований дохід. Випуск корпоративних облігацій має для підприємств такі переваги: залучення додаткового фінансування без необхідності оформлювати банківський кредит; можливість рефінансування існуючих зобов'язань за вигіднішими умовами; формування позитивної репутації на фінансовому ринку; підвищення гнучкості у виборі джерел фінансування. Отримані ресурси використовуються на модернізацію виробництва, розширення діяльності, покриття тимчасових фінансових розривів або інвестиції в довгострокові проекти.

У період воєнного стану роль корпоративних облігацій на українському фондовому ринку зменшилася через загострення ризиків та загальне зниження інвестиційної активності. На початку війни емісія корпоративних цінних паперів була обмежена нормативно, а інвестори зосередилися на придбанні державних облігацій, які вважаються найбільш надійними інструментами. У зв'язку з воєнним станом НКЦПФР запровадила спрощені механізми звітності для учасників фондового ринку, а також тимчасово обмежила доступ до частини біржових операцій [1, с. 80]. Вторинний ринок корпоративних облігацій у 2022 році практично не функціонував, а обсяги нових випусків скоротилися до мінімуму. Обсяги та кількість зареєстрованих випусків облігацій за період воєнного стану відображено на рис. 1.

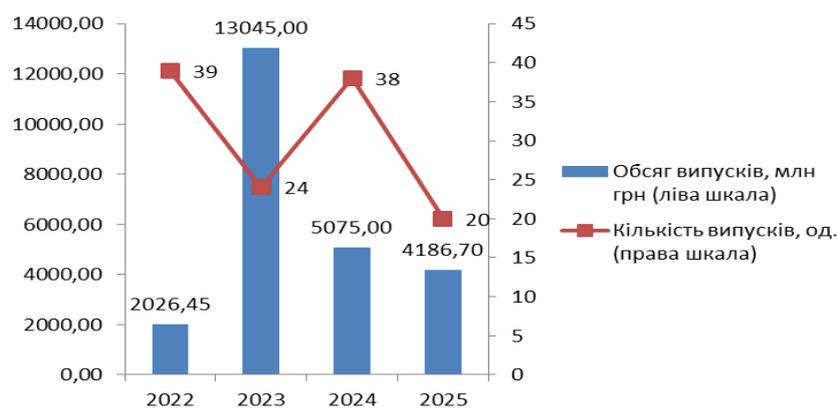

Рис. 1. Обсяги та кількість випусків корпоративних облігацій в Україні за період 2022-2025 років

Джерело: складено автором на основі даних [2].

Наведена інформація свідчить, що незважаючи на відновлення вітчизняними компаніями емісійної діяльності у сфері корпоративних запозичень, її параметри залишається нестабільними, як з точки зору обсягів, так і кількості випусків облігацій.

Одночасно, за період воєнного стану були зареєстровані й облігаційні позики в іноземній валюті: у 2022 році обсяг випусків становив 6,4 млн дол. США, у 2023 році – 8,0 млн, у 2024 році – 17,5 млн, у 2025 році – 0,7 млн дол. США.

У 2023 році НКЦПФР ухвалила низку документів, спрямованих на адаптацію ринку корпоративних цінних паперів до умов війни, що сприяло відновленню активності на фондовому ринку. Зокрема, рішення «Щодо особливостей конвертації корпоративних облігацій під час дії воєнного стану» дозволило підприємствам гнучкіше реагувати на фінансові труднощі, продовжувати строки виплат або замінювати випуски новими серіями [3]. Втім, вторинний ринок залишався малоліквідним, кількість нових емісій була невеликою, але їх обсяги суттєво зросли. Проте саме у 2023 році з'явилися перші сигнали про відновлення довіри: кілька великих компаній розпочали підготовку до нових випусків корпоративних облігацій, зокрема, у логістичній сфері та роздрібній торгівлі.

У 2024 НКЦПФР прийняла нове Положення про порядок емісії корпоративних облігацій та їх обігу [4], яке спростило процедури реєстрації випусків, зменшив кількість необхідних документів і запровадив можливість випуску «зелених», соціальних та інфраструктурних облігацій. Такі зміни створили передумови для відновлення активності на ринку корпоративних облігацій. У 2024 році було зафіксовано кілька значних випусків корпоративних облігацій, серед яких найбільш відомий – компанії «Нова пошта», в який інвестували недержавні пенсійні фонди на суму понад 60 млн грн. Цей приклад став показовим для ринку: навіть в умовах воєнного стану компанії шукають альтернативні джерела фінансування, а інституційні інвестори виявляють готовність вкладати у корпоративний борг надійних емітентів.

Втім, попри поступову стабілізацію, ринок корпоративних облігацій в Україні стикається з низкою системних проблем:

- високий рівень ризиків для інвесторів, пов'язаний із воєнними діями та нестабільністю економіки;
- низька ліквідність на вторинному ринку;
- домінування ОВДП, що поглинають більшість інвестиційних ресурсів;
- обмежене коло емітентів, здатних забезпечити належний рівень прозорості й кредитоспроможності.

Водночас, спостерігаються і певні позитивні тенденції, зокрема, спрощення механізму емісії облігацій, поява на ринку забезпечених облігацій, активізація участі інституційних інвесторів, цифровізація звітності та ін. Ці кроки формують підґрунтя для поступового відродження корпоративного сегмента фондового ринку. У перспективі, після завершення воєнного стану корпоративні облігації можуть стати важливим інструментом відновлення економіки, залучення інвестицій і фінансування інфраструктурних проєктів.

Література

1. Річний звіт НКЦПФР за 2022 рік. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=13884471>.

2. Аналіз ринку. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>.

3. Щодо особливостей конвертації корпоративних облігацій під час воєнного стану : рішення НКЦПФР від 26.09.2023 р. № 1068. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/go/v1068863-23>.

4. Положення про порядок емісії корпоративних облігацій та їх обігу : рішення НКЦПФР від 06.09.2024 №28/21/1105/К03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1414-24#Text>.